

ben van, kivéve a vén Orgont és Pernellét, éppen úgy kell azon átlátni a nézőnek is, anélkül, hogy e végett Tartuffe-nek a maga képmutatását kézzelfoghatóvá kellene tennie, ami által aztán a rászedettek eszteleneknek látszanának. Ellenben minél finomabb lesz a hazugság, azaz: ennek hangja minél inkább megközelíti az igazságot: az egész műnek fejleménye annál természetesebb lesz. Mert ekkor az Orgon és Pernellé jelleme a valószínűség fokára emelkedik s megfoghatóvá lesz azon nagy erőfeszítés is, melyet a képmutatás hálózatainak szétépítésére kell fordítani. A képmutatónak vannak percei, midőn benne a természetes ember kerekedik felül s a színészködőt visszanyomja. Minél önkénytelenebb jelleme van az ily perceknek s a színész művészete minél ügyesebben takarja el ismét azon csorbát, melyet rajta az igazság ejtett: az ábrázolat annál tökélyesebb lesz. Jágó színlelése az igazság látszatának legmagasabb fokára emelkedik, az Othello java iránti gondosság és odaadás kifejezésében. Othello, minél inkább bebonyolítja magát a hálóba s a szenvedély minél inkább megfosztja a józan eszmélettől, mely a gonosz-ságot észrevehetné: Jágónak annál biztosabb alkalmá nyílik, hogy belőle olykor az ördög kikandikálhasson és szabad utat nyithasson diadaléretének, mely a gúnynak pokoli hangjaiban nyilatkozik. Az ily alakokat előállítani nem könnyű dolog. De velük foglalkozni nagyon hasznos, mert e gyakorlatok bennünket az indulat fölötti uralkodásra szoktatnak s a hangszínezésben sokoldalúságra tanítanak; ha ugyan képesek vagyunk magunkat jól hallani, mert némely színész lelkének a maga hangjára nézve hallóérzéke nincs. (Egressy Gábor.)

Képző erő. A fantázia vagy képző erő tág értelemben oly tehetség, mely az egyszerű szemlélt tárgyak képeit, habár nincsenek is érzékeink előtt, az öntudatban újra feltámasztja, feléleszti. Ez értelemben azonos az emléktehetséggel. Szűkebb értelemben a fantázia teremtő, szabadon alakító tehetség s részint az érzék feletti tárgyakat (gondolatokat, fogalmakat, eszméket) érzéki, látható képekbe öltözteti, részint a tapasztalatok egymásba fonása és átalakítása által egészen új képeket teremt. A fantázia tevékenysége önkényes vagy önkénytelen,

a szerint, amint az akarat által határozódik vagy nem; és anyagját vagy a létező világban gyűjti, vagy átcsap a lehetőség területére s ekkor a valóságban észlelt tárgyakat (különböző egybeolvasztás, nagyítás, kicsinyítés és más számtalan változtatás által) átdolgozza, átalakítja. Hogy ez esetben mértékelen képzőgéssé ne fajuljon, szükséges, hogy működésében az ész világa vezesse, miáltal a lehetőség valószínűvé válik (ezen alapszik a költői igazság); továbbá: hogy a szépség fogalmával legyen kapcsolatban, miáltal a képzelet teremtményei művészi képökké alakulnak. (Paulay Ede.)

Képzelt beteg (A), vígj. 3 felv. Irta: Molière. Első fordítója Harsányi Pál. Bercezik Árpád fordítása szerint első ízben 1875 okt. 29-én adták a Népszínházban. Rendezte: Molnár György. Szereposztása: Argant — Együd István, Béline — Klárné Angyal Ilka, Angelika — Dancz Nina, Luisson — Alszei J., Beralde — Karikás József, Cleante — Eöry Gusztáv, Diafoirus fia — Tihanyi Miklós, Diafoirus — Bakonyi István, Purgon — Zádor, Fleurant — Vasvári Kovács, Bonnefoi — Solymossy Elek, Toinette — Rákosi Fanni. A Nemzeti Színház is műsorába illesztette és többször újíttotta fel, többek között: 1907 sept. 19-én, 1912 máj. 13-án, 1922 jún. 13-án, 1924 jún. 13-án stb. Kolozsvárott 1875 szeptember 25-én került színre. Argan — E. Kovács Gy., Béline — Kovácsné, Angelika — Kutasi Janka, Beralde — Mátrai Béla, Cleante — Szacsavay Imre, Diafoirus — Szentgyörgyi István, fia — Földényi Béla, Purgon — Kassai Vidor, Fleurant — Vidor Pál. Első előadása 1883 nov. 2-án volt. (A képzelt beteg Molière utolsó munkája, amelyhez hozzáfűződnek a nagy vígjátékiró halálának érdekes körülményei. A vígjáték 1673 február 10-én került színre először, nem a király színe előtt, amint Molière reménylette, hanem Párizsban, a Palais Royal színpadán. Molière szilaj gúnyral fordul egyrészt az orvostudomány, másfelől a saját halálfélelme ellen. 1673 február 10-én adták először A képzelt beteg-et s ugyanazon hónap 17-én volt a negyedik előadása. Az időben Molière már nagyon rosszul volt. A képzelt beteg negyedik előadásának napján Molière a szokottnál rosszabbul érezte magát s nejét hívatta, akihez így szólt Baron